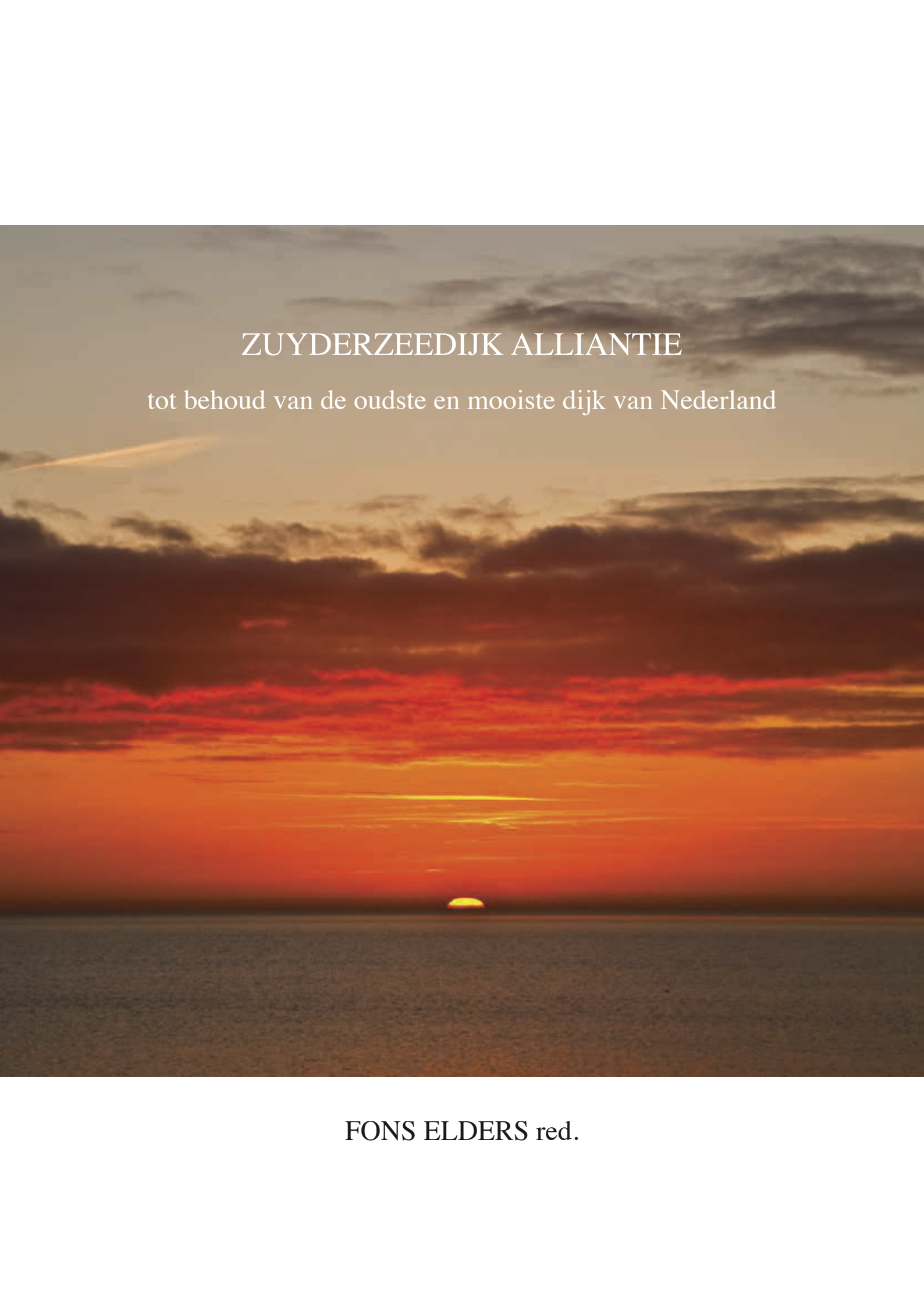

A full-page background image showing a sunset over a body of water. The sun is a small, bright yellow semi-circle on the horizon. The sky is filled with layers of clouds, with the lower layers glowing in vibrant reds and oranges, and the upper layers in darker, muted tones. The water in the foreground is dark and calm.

ZUYDERZEEDIJK ALLIANTIE

tot behoud van de oudste en mooiste dijk van Nederland

FONS ELDERS red.

Inhoudsopgave	1
Inleiding en conclusies	3
West-Friesland in de 12 ^{de} eeuw	7
Dijkverzwaring – Open brief aan het Algemeen Bestuur van HHNK	9
Melanie Schultz van Haegen, Minister Ministerie Infrastructuur en Milieu	11
HHNK: Doos van Pandora	13
HHNK en de Minister van Infrastructuur en Milieu	19
Delta 2015 Uitgangspunten voor de voorkeursstrategieën	23
Klaas Beunder vertelt...	25
Romert Boomsma vertelt...	29
De boeren weten het...2004 Nu nog de bestuurders...2014	30
Natuur – Cultuur, geschiedenis van een polder	33

‘De morele orde die Confucius voorstaat, begint bij ieders eigen verantwoordelijkheid en kan niet van bovenaf gedecreteerd worden. Dat eenieder zich inzet voor een betere samenleving is niet alleen een manier om bij te dragen aan een goed bestuur: hierin bestaat het bestuur en in niets anders. Want zonder de medewerking en de steun van de onderdanen kan er geen enkel bestuur bestaan.’ K. Schipper, Confucius *De gesprekken*

Foto index

Titelpagina

Denise de Boer Zonsopgang - gefotografeerd vanuit haar deur aan het Noordeinde te Volendam – één uit een reeks van 365 dagen

p.8 Jeroen Wolf Durgerdam 2014

p.10 Meino Zeillemaker Dansende vrouw op dijk

Bron: LUCHT WATER VUUR AARDE - AIR WATER FIRE EARTH
Experimenteel Landschaps Project 'ZEEVANG'
Experimental Landscape Project 'ZEEVANG'

FONS ELDERS

LANDSHOFF 1977 p.62

p.18 Ed van der Elsen Bron: LUCHT WATER VUUR AARDE p.59

p.22 Flip van der Leeuw Ijs Lucht en Water

p.28 Olav Lammers Werkzaamheden aan het dijkvak Hoorn-Enkhuizen

Achterpagina Flip van der Leeuw De Waakzame Ram van Stoffel Schreuder

Drukwerk EPS het grafisch hart van Amsterdam, Keizersgracht 184 A'dam

Uitgever Elders Special Productions, IJsselmeerdijk 18 b, 1473 PP Warder

Contact bewoners: An de Hollander andehollander@kpnplanet.nl

Contact dorpsraden: Wim Schoenmaker Schoenmaker54@zonnet.nl

Contact pers: Ton Becker aebecker@kpnmail.nl, Fons Elders eldersf@xs4all.nl

Correspondentieadres:

Elders Special Productions, IJsselmeerdijk 18 b, 1473 PP Warder

Januari 2015

Zuyderzeedijk Alliantie

7,50 euro per ex.

ZUYDERZEEDIJK ALLIANTIE tot behoud van de oudste en mooiste dijk van Nederland

Inleiding

Er waait een nieuwe wind over de Lage Landen ondanks de heersende zelfgenoegzaamheid, onverschilligheid, pessimisme, groeiende armoede, en wantrouwen tegenover politici, bestuurders en managers.

De nieuwe wind blaast uit alle windrichtingen want het klimaat verandert.

Het wordt warmer, natter en droger. Niemand die het precies weet; alleen dat het klimaat verandert dankzij en ondanks menselijk handelen: collectief en individueel. Het probleem is te groot om het te kunnen vatten, maar niet te groot om niets te doen.

Onze voorouders bestreden elkaar van banne tot banne* totdat West-Friesland tot aan de muren van Utrecht onder water stond. Het water dwong de mensen tot rationeel handelen, dat wil zeggen: tot samenwerking.

Het 'polderen' is de oudste vorm van bestuur in de Lage Landen.

21ste eeuw en 12de eeuw spiegelen elkaar. bijlage 1, p.5

We danken de nieuwe wind vooral aan Delta 2015 met zijn indrukwekkend programma. Delta 2015 getuigt van vormgeving op alle niveaus door relevante problemen te benaderen vanuit hun onderling verband. Delta 2015 maakt hierbij gebruik van een dynamische, zichzelf corrigerende methodiek. Alleen zo kunnen De Lage Landen de klimaatverandering het hoofd bieden.

Het onderhavige pleidooi heeft een concreet doel

Bewoners langs de IJsselmeerdijk, de oude Zuyderzeedijk van Hoorn tot Durgerdam-Amsterdam, ook IJmeerdijk en Markermeerdijk genoemd, maken zich grote zorgen over de plannen van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, hierna HHNK, over de teloorgang van deze unieke dijk, een vitaal symbool van 800 jaar strijd tegen het water. De Zuyderzeedijk is een uniek cultuur- en natuurmonument, niet alleen voor De Lage Landen, maar wereldwijd, Icoon van *Dutch Approach* in de regio New York.**

De overheid dient hier sturend op te treden. bijlage 6, p.22

Sinds 2006 werkt HHNK aan grootschalige plannen voor *een dijkverzwaring die tienmaal minder veiligheid biedt dan de veiligheidsnorm van Delta 2015*; de historische vorm en naaste omgeving van de dijk onherstelbaar transformeert en daardoor verminkt; een gevaar oplevert voor huizen en bedrijven langs de dijk, en de burgers opzadelt met *een door HHNK bestuur geschat verlies van zeshonderd vijftig [650] miljoen in 2020.*

Is de veiligheid van de huidige dijk in het geding? Ja, zegt HHNK, hoewel alleen onder uitzonderlijke condities. *Nee*, zegt Henk Heida [zie bijlage 2], en Delta 2015, want die condities kunnen we via het waterpeil in het Markermeer beheersen. *Wat telt, zijn de gevolgen van klimaatverandering met extra watertoevoer, afgewisseld met langdurige droogte*. Er is dus geen probleem, wel een uitdaging. Uitbreiding van de pomp- en spuicapaciteit van de gemalen rond IJsselmeer en Markermeer is het antwoord.

HHNK heeft veel voorwerk verricht sinds 2006, maar heeft de kern van de uitdaging gemist: *de klimaatverandering*. Het siert het bestuur als het in 2015 pas op de plaats maakt. *De minister biedt het HHNK alle kansen en mogelijkheden tot aansluiting bij Delta 2015*. Bijlage 3, pp.9-10

Conclusies

1. De deltacommissie onder voorzitterschap van oud-minister Cees Veerman schrijft in zijn rapport (2008) dat de klimaat verandering zich opdringt als een nieuwe, niet te negeren realiteit. <http://www.keesfloor.nl/artikelen/zenit/deltacommissie/print.pdf>

2. Delta 2015 gaat door waar het Veerman-rapport eindigt.

Klimaatverandering is de uitdaging; een integrale visie met voorkeursstrategieën het voorlopige antwoord, te beginnen met de nieuwe tienmaal hogere veiligheidsnorm voor heel Nederland middels de vraag, hoe het waterpeil van de rivieren en het IJsselmeergebied op een aanvaardbaar niveau gehouden kan worden.

Delta 2015 geeft het antwoord, waarop HHNK niet wil wachten: bijlage 4, pp.13-15

3. HHNK: 'De nieuwe normen [Delta 2015] gaan uit van een geheel andere benadering van waterveiligheid. Gekeken wordt naar een kans op overstroming én naar de gevolgen. De huidige norm gaat uit van een overschrijdingskans. Nota bene: let op het verschil tussen een kans op *overstroming* en *zijn gevolgen* ten opzichte van *overschrijding*. Een paar golven over de dijk wordt gedekt door het woord 'overschrijding'. Voor overstroming is meer nodig. Voor overstroming en de gevolgen nog meer!

4. *Delta 2015 is veiliger dan HHNK*, want de HHNK veiligheidsnorm van één op tienduizend [1:10.000] is *tienmaal minder streng* dan de Delta 2015 norm van één op honderdduizend [1:100.000]. Vergelijk het met het spelen in de voetbal-lotto: de kans een prijs te winnen is bij één op tienduizend tienmaal groter (lees: *overschrijding*) dan bij één op honderdduizend (lees: *overstroming*). Zo simpel is het. Het zijn in de kern van de zaak beiden politieke beslissingen. Wim Kuijken, deltacommissaris, zegt: het had ook een norm van één op één miljoen [1:1.000.000] kunnen zijn. Waar je de grens trekt, is aan de politiek.

5. HHNK heeft zijn kansberekening op *overschrijding* vooraf in het model gestopt, zoals gebruikelijk is bij verzekeringsmaatschappijen. HDS taxaties, gespecialiseerd in het vaststellen van de herbouwwaarde van vastgoed, beantwoordde mijn opmerking dat er ruim veertig jaar geen pan van het grote dak is gewaaid: 'Mijnheer, dan is uw risico juist toegenomen!' Ik lachte en zei: 'dat is natuurlijk onzin. Jullie stoppen een

x-risico er vooraf in. Dus moet het vroeg of laat tevoorschijn komen, ook als er niets gebeurt. Die berekening beslist jullie winstmarge!’ **Zo ook het risico bij HHNK.**

6. Hetzelfde geldt voor het HHNK-argument van *overschrijding* in plaats van het Delta-2015 argument van *overstroming en zijn gevolgen*. Juist vanwege het gevaar voor overstroming moeten de gevolgen meetellen voor de mate van veiligheid.

Minister Schultz, Ministerie Infrastructuur & Milieu:

‘We moeten voor alle inwoners achter de dijken dezelfde veiligheid bieden. De overstromingsrisico’s die volgen uit de nieuwe aanpak zijn groter in het bovenrivierengebied, Rijnmond-Drechtsteden en Almere (Flevoland) dan in andere gebieden.’ bijlage 3, p.9

7. HHNK Alex Roos: ‘We hebben het over statistiek. Langdurig hoogwater en de kans dat de gemalen het niet kunnen verwerken. Er is een zeer kleine kans dat het kan voorkomen, maar de kans bestaat dus wel degelijk. Norm is dat het wekenlang hoog water is, dat ook de Noordzee hoogwater heeft en dat de dijken volzuigen. Hier gaan weken overheen.’ Nota bene: *Vergelijk deze uitspraak met de conclusies 3, 4, 5 en 6.*

8. Delta 2015 betreft niet alleen de veiligheid in zijn lange termijn strategie, maar ook de zoetwatervoorziening voor 40% van Nederland. De controle van het waterpeil garandeert niet alleen de veiligheid bij overtollig water maar eveneens de zoetwatervoorziening bij langdurige droogte.

De plannen van HHNK doen geen van beiden. Statistische antwoorden zijn statische antwoorden. Flexibiliteit, permanent onderzoek en voortdurende toetsing van eigen aannames zijn een vereiste om aan de inherente onzekerheden van de klimaatverandering het hoofd te kunnen bieden.

9. “Vandaar de noodzaak van ‘Communities of Practice’, aangezien “bij Rijkswaterstaat de waterbouwkundige kennis de ondergrond bereikt heeft”. Deze uitspraak van de minister geldt ook HHNK wiens argumentatie vaak onlogisch is, en in vergelijking met Delta 2015 volstrekt onvoldoende voor de komende decennia. De uitspraak van de Minister is wel opmerkelijk. Evenzeer de hardnekkigheid van HHNK om tegen de logica van Delta 2015 in *één miljard 650 miljoen euro* ‘letterlijk’ in het water te gooien; met een geschatte restschuld van 650 miljoen in 2020. Dit alles ten koste van de mooiste dijk van Nederland door hem drastisch te vervormen met binnenwaartse en buitenwaartse uitbreidingen, oeverdijken of oeversprongen en strekdammen. HHNK heeft kennelijk nooit de Zuyderzeedijk *gezien* als natuur- en cultuur van de hoogste orde. Anders zou het niet spreken over ‘Markermeerdijken’ in meervoud. *Dit getuigt van een technocratische, gevoelloze aanpak*, waarvoor de dijkbewoners van Hoorn tot Durgerdam om wier veiligheid het zou gaan, het gelag betalen.

10. *Er rest slechts één conclusie: HHNK loopt achterwaarts de toekomst tegemoet* ten koste van een unieke en nog steeds veilige Zuyderzeedijk, en ten koste van heel veel geld voor krachtiger gemalen. Zijn achterwaartse blik én eigen gewin brengen HHNK ertoe krampachtig vast te houden aan een minder veilige norm dan die van Delta 2015. *De norm één op tienduizend is misleidend. Die norm behoort tot het verleden!* Des te belangrijker het falen van zijn bestuurders te benoemen: bijlagen 2; 7.a,7.b,7.c en in het bijzonder 8, want de symbiose van cultuur en natuur in het Delta gebied en rondom de Zuyderzeedijk is een historisch feit dat velen niet op waarde schatten.

Het wordt tijd Erasmus' *Lof der Zotheid* (1511) voor te lezen in de bestuurskamers van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, bij voorkeur in aanwezigheid van de minister van I & M, de deltacommissaris en dijkbewoners.

Namens dijkbewoners en Zuyderzeedijk Alliantie

Fons Elders

zoon van Jan Elders, dijkgraaf Drechterland 1950-1970

em. professor

www.fonselders.eu

* Buurtgemeenschap, de grondslag van het maatschappelijk leven.

** Henk Ovink, De Dutch Approach **Leven met onzekerheid**,
De Groene Amsterdammer 06.11.14

Afkortingen

BW: Bestuursakkoord Water (2011)

CoP: Communities of Practice

ENW: Expertise Netwerk Waterveiligheid

HHNK: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

HWBP: Hoogwaterbeschermingsprogramma

Min. I & M: Ministerie Infrastructuur en Milieu

NWP: Nationaal Waterplan

PBL: planbureau voor de Leefomgeving

RWS: Rijkswaterstaat

MLv: Meerlaagsveiligheid bevat 3 componenten: 1. veiligheid; 2. letterlijk hogere niveaus van wonen/werken; 3. evacuatie.

Bijlage 1

West-Friesland in de 12de eeuw

*Het water neemt, het water geeft**

In het verhaal van de stede Broek is er in die dagen nog een geniepiger vijand dan de Hollandse graaf (Floris V – noot): het wassende water. Deze vijand had het niet gemunt op de vrijheid maar op het land. Tegen deze vijand kon men zich alleen verweren door wallen op te werpen. Maar ook hier wreekte zich het gebrek aan coördinatie: als een bepaald buurtschap zich voldoende beveiligd voelde, was de kous af: wat er verder gebeurde, kwam er niet op aan. Deze houding was levensgevaarlijk, want juist in de strijd tegen het water was samenwerking noodzakelijk.

In de tweede helft van de 12de eeuw bemerkte men bij het vissen in de Gouw, een van de grote waterwegen in Broek, dat het water brak was en dus uit zee - onder de grond door – binnen was gekomen. Dat was een hele nare zaak en men wist er niets tegen te doen. *‘Ende in den jaere elfhonderdt zeventig, in ’t begin van de slagdmaandt, deed een felle stormwindt de zee baaren inbreeken met een geweldt van ’t welck de geheugenis te dien tijde geene weerga wist. Geheel West Friesland stond in bare zee, die zelfs de muuren van Uitregt bespeelde.’***

Deze verschrikking had één lichtzijde: het bracht de mensen samen om deze vijand terug te dringen. Alleen gemeenschappelijk kon men wat beginnen tegen het water: de overstromingen, die met steeds kortere tussenpozen alles vernielden wat men had opgebouwd, dwongen de mensen daartoe. Men wilde directieven van het klooster Egmond aanvaarden, omdat gebleken was dat deze monniken van wanten wisten ten aanzien van de waterhuishouding... Maar hoe goed hulp van buiten ook was, de Westfriezen wilden het liever zelf doen en met elkander maakten zij de West-Friese omringdijk; voor die tijd, toen alles nog met de hand moest gebeuren, een gigantisch stuk werk.

De nood had echter van de mensen nog geen lieverdjes gemaakt. Men kon nijdsasserig tegen elkaar doen, wanneer men elkander in het vaarwater zat en men vond het geen probleem om die dijk, die heel West-Friesland moest beschermen, door te steken om tegenstanders te treffen. Voor Broek vooral, waar alles laag was, was dit levensgevaarlijk en daarom is het te begrijpen dat in de verzameling oudste keuren deze bepaling voorkomt:

‘Wie zeedijcken doorsteket, alsoo dat het salwater daerin loopt, die sal mern in dat selve gadt levendigh versmooren ende bedemmen’.**** Dat waren geen halve maatregelen: men redeneerde vanuit het algemeen belang. Als iemand niet wil leren goed met zijn burens om te gaan, dan moet hij het maar voelen.

* Uit: **een kijkje in de geschiedenis van De Stede Broec** Bovenkarspel-Grootebroek, door B. Voets

Uitgegeven onder auspiciën van het Historisch Genootschap ‘Oud West-Friesland’ te Hoorn, 1979. pp.19-20.

- cf. De Hollandse graaf Floris V - kwam in 1289 met een legertje bij Wijdenes aan land en bezette via de bannen van Broek geheel West-Friesland. p.17

- Men had West-Friesland in een vijftal burgerschappen verdeeld, waarvan Drechterland met de bannen van Broek wel de belangrijkste was. Maar coördinatie was er niet. Wanneer men hoorde van die verwaande Hollanders, dan pakten de boeren uit Broek hun harken en zeisen en trokken er op af. De oude geschiedenis vertelt dat zij zich dapper weerden als leeuwen, maar ‘de verschillentheid in bekwaemheid, ervaerenheid, meening, beleidt ende moedt bragt verscheidenheid van aanleg ende uitvoering voort, omzien ende wantrouwen onder de strijders, ja eindelijk, zoo ik meene, den ondergang van een gemenebest dat onbedwingbaar ende ontzaglijk had geweest’.** Simon Eikelenburg: Alkmaar en zijne geschiedenis, Alkmaar, 1739, blz. 42
- *** Simon Eikelenberg: idem, blz. 53
- **** Heemskerk, Duker en v.d. Molen, a.w. blz. 32

Bijlage 2

Ingezonden brief
NHD 20 november 2014

DIJKVERZWARING Aan het Algemeen Bestuur van HHNK

Geacht bestuur,

Ter overdenking laat ik u het navolgende weten. Met verbazing en onbegrip lees ik over de lopende voorbereidingen gericht op versterking van de IJmeerdijk, voorheen IJsselmeerdijk, langs de NH-kust tussen Hoorn en Amsterdam.

Genoemde gevoelens komen voort uit het navolgende:

Tijdens de uitzonderlijk zware noordwesterstorm, met orkaankracht, op 1 februari 1953, was er op de Afsluitdijk – de beschermer van alle gebieden liggend rond het vroegere IJsselmeer – afgezien van een enkele overkomende golf, niets aan de hand; Sedert de aanleg van de dijk tussen Enkhuizen en Lelystad (Flevodijk) ligt er een tweede bescherming voor de IJmeerkust van Noord-Holland;

In termen van de Hondsbossezeewering kun je, de dijk van de IJmeerkust meegerekend, spreken van een Wakerdijk (Afsluitdijk), Dromerdijk (Lelydijk) en Slaperdijk (IJmeerdijk);

In feite is er zelfs ook nog sprake van een Voorwakerdijk, met onderbrekingen, namelijk de Waddeneilanden.

Wie, met mij, bovenstaande drie- tot viervoudige bescherming van de Noord-Hollandse IJmeerkust voor ogen heeft, zal mijn verbazing en onbegrip over de op stapel staande IJmeerdijkverzwaring kunnen begrijpen.

De vraag rijst derhalve: waarom stemt dan toch elke bestuurder, die ter zake tot verantwoordelijkheid is geroepen – en dus ook de leden van het Algemeen Bestuur van HHNK – min of meer voetstoots met de aangeduide plannen in?

Het antwoord op deze vraag is even eenvoudig als onthutsend, namelijk er wordt door de plannenmakers een toverwoord gebruikt en dat woord is: veiligheid! Zo gauw dat woord valt bij mensen, die weten dat ze in verantwoordelijkheid zijn gesteld, dan stopt op slag het verstand en ook elke vorm van moed om zelfs maar één tegenwerping te durven maken.

Die tegenwerping maakt ondergetekende wel en deze houdt in dat, gezien de reeds drievoudige bescherming van de onderhavige kustlijn, sprake is van een overbodige ingreep die de belastingplichtigen van HHNK, afgezien van allerlei bijkomende schade aan erf en goed, als gevolg van de voorziene dijkverzwaring, vele tientallen miljoenen euro's zal gaan kosten.

Natuurlijk, het levert duizenden manjaren op, maar je durft er toch niet aan te denken dat de waterstaatingenieurs van hoogheemraadschap, provincie en Rijkswaterstaat zich daardoor zouden laten leiden?

Henk Heida, Purmerend

Philip Boas en ik zijn bezig een lap van 60 m2 zwart landbouwplastic op te vouwen, als plotseling de wind die lap optilt en verandert in een woest IJsselmeer. Een uniek idee is geboren. De 'Sirenen' hebben de eerste nacht door hun machtig geluid de burens uit hun slaap gehouden en onrustig gemaakt, want eerst bij daglicht ontdekten zij wat de oorzaak was van dat indringende geluid. De 'Sirenen' hebben ook de elektrische verlichting aan de dijk gedoofd door de bovengrondse bedrading stuk te slaan. Sirenen heersen vanaf de rotsen over het rijk van de zee en het driftleven van de zeeman: door zijn oren af te sluiten kan hij de dodelijke verleiding weerstaan. De Sirenen symboliseren de taboes die alleen te doorbreken zijn op gevaar van zelfvernietiging.

Bijlage 3

Melanie Schultz van Haegen, Minister Ministerie Infrastructuur en Milieu

Esther Rasenberg in gesprek met Minister Melanie Schultz van Haegen:

Resumé

‘We moeten voor alle inwoners achter de dijken dezelfde veiligheid bieden. De overstromingsrisico’s die volgen uit de nieuwe aanpak zijn groter in het bovenrivierengebied, Rijnmond-Drechtsteden en Almere (Flevoland) dan in andere gebieden.’

‘Verder gaan we periodiek na wat de nieuwste inzichten over klimaatverandering en maatregelen in Duitsland betekenen voor de veiligheid van het rivierengebied. Dan kunnen we zien of we goed op koers liggen.

‘Ook bij de financiering blijft sprake van solidariteit. Sinds het Bestuursakkoord Water (2011) betaalt het rijk 50% van de versterkingskosten van primaire keringen, de waterschappen betalen gezamenlijk 40% en het uitvoerend waterschap 10%. Op 18 juni (2014) heb ik deze afspraak ook gemaakt voor de versterkingskosten die horen bij de nieuwe normering.’ Bijlage 4, p.15 Nawoord *

We moeten in het rivierengebied fors investeren om in 2050 aan de nieuwe normen te voldoen. Dat doen we nuchter en stapsgewijs. Omdat we nu al hebben nagedacht over de toekomst, hebben we de tijd om te kijken hoe we maatregelen slim kunnen combineren. Zo blijft het realiseren van een veilig en mooi rivierengebied betaalbaar.

Gevraagd hoe de minister kan zeggen dat de financiële bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma de komende jaren zal gelijk blijven, antwoordt de minister:

‘Ik heb in mijn brief d.d. 2 juni aan de Tweede Kamer aangegeven dat tot 2028 eventuele vrijvallende middelen uit het huidige Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP2) worden toegevoegd aan het budget voor het nieuwe HWBP, conform het Bestuursakkoord Water (2011)...

Doordat we vanaf 2017 niet alleen op een nieuwe manier maar ook voor een langere termijn (2050) gaan werken aan waterveiligheid, moeten we rekening houden met onzekerheden over de kosten. Daarom hebben we afgesproken op basis van de vierde landelijke toetsing (gereed in 2023) te kijken, of aanvullende afspraken nodig zijn. Door nu al af te spreken dat we er in 2023 opnieuw naar kijken, geef ik op dit moment duidelijkheid, maar bied ik ook ruimte voor aanvullende afspraken, mocht dat nodig zijn.

We kijken in het Deltaprogramma ver vooruit. Het is mijn ambitie dat alle primaire keringen (dus ook de ‘Zuyderzeedijk’ fe) in 2050 aan de nieuwe normering voldoen. Dat betekent echter niet dat alle keringen in de toetsronde van 2017-2023 moeten worden afgekeurd als ze nog niet de bescherming bieden die ze in 2050 moeten bieden.

De drie toetsrondes die vóór 2050 plaatsvinden, wil ik gebruiken om stap voor stap toe te groeien naar een situatie waarbij alle keringen aan de nieuwe norm voldoen. Daarbij gebruik ik bij elke toetsronde *de nieuwste technische inzichten en ontwikkelingen in klimaat, waterstanden en economie* (cursivering fe), zodat ik daarmee ook telkens de aannames voor 2050 verifieer. Door in stappen naar de nieuwe normering toe te groeien, voorkom ik dat na de komende toetsronde een stuwmeer van afgekeurde dijken ontstaat.’

Op de vraag naar meerlaagsveiligheid en of burgers in laagbevolkte gebieden zullen accepteren dat zij extra risico’s gaan lopen, antwoordt de minister:

“In de nieuwe benadering houden we nog explicieter dan nu rekening met de bescherming van de mensen. We bieden iedereen achter de dijk tenminste dezelfde veiligheid in dun- en dichtbevolkt gebied. De verschillen in bescherming worden dus veel kleiner dan nu.

Daarnaast houden we overal in Nederland strenge normen voor de dijken en duinen. De gevolgen van een overstroming verschillen echter zeer van gebied tot gebied. Op sommige plekken met veel mensen en veel waarde komt het water heel snel en heel hoog. Dat zijn gevaarlijke plekken, waardoor daar een strengere norm noodzakelijk is. *Op andere plekken komt het water heel langzaam en niet zo hoog. Daar zijn de gevolgen minder groot en de gebieden zijn nu al relatief veilig* (cursivering fe). Hier kan een mildere norm gelden. Dat is de kern van het nieuwe waterveiligheidsbeleid.’

‘U geeft aan dat bij Rijkswaterstaat waterbouwkundige kennis de ondergrens bereikt heeft’, aldus Esther Rasenberg.

Hierop antwoordt de minister dat één van de methodes is om de aanwezige kennis en kunde op een goede manier te verbinden, onder meer in ‘Communities of Practice’.

‘Bij het ontwikkelen van het nieuwe toetsinstrumentarium wordt intensief gebruik gemaakt van de aanwezige kennis bij waterkeringbeheerders, marktpartijen en vooral kennisinstellingen, zoals Deltares....Ook ENW wordt intensief bij de ontwikkeling betrokken.’

Bijlage 4

Doos van Pandora

Variantenafweging door HHNK - verslag van een vergadering d.d. 02.10.2014

ten huize van familie De Hollander, IJsselmeerdijk, Warder

Aanwezig namens HHNK: Alex Roos, technisch manager Markermeerdijken; Marc Schepers, projectleider oeversprong (vanuit Natuurbeheer gedetacheerd bij HHNK); Hester Faber, omgevingsmanager Markermeerdijken; Yvonne Hoogzaad, assistent omgevingsmanager (notulist)

Aanwezig: bewoners IJsselmeerdijk, Warder / vak 10 en vak 11 tussen Warder-Edam

Citaten uit het verslag van HHNK, toegestuurd aan de bewoners.

Het verslag met registratienummer 14.0047314 bestaat uit 9 A-4 pagina's

Ad 2: Dijkversterking, technische achtergrond (Alex Roos):

De dijken worden iedere vijf jaar gekeurd. Tijdens de tweede landelijke toetsronde in 2006 zijn de Markermeerdijken afgekeurd. De dijk is niet zozeer afgekeurd op hoogte, maar vooral op stabiliteit. Zowel binnenwaarts als buitenwaarts.

De maatgevende omstandigheden: langdurige hoogwaterstand in het Markermeer (vijf weken), waarbij het water niet/onvoldoende via de sluizen in Houtribdijk/Afsluitdijk en het IJ kan worden afgevoerd. Bij deze langdurig hoge waterstand raakt de dijk verzadigd en kan de dijk binnenwaarts afschuiven. Bij een buitenwaartse instabiliteit schuilt het gevaar erin dat de dijk kan afschuiven op het moment dat het waterpeil na de langdurig hoge waterstand zakt. p.1 in het verslag van het HHNK

Variantenafweging

“In de startnota (2008)¹ werden binnenwaarts, buitenwaarts en een gecombineerde variant beschreven. Omdat de grond hier erg slap is, zouden grote, brede dijken benodigd zijn. Daarom is er verder nagedacht over een alternatieve vorm van dijkversterking. Deze variant is er in 2010 bijgekomen, mede vanwege de bereikbaarheid, cultuurhistorie en de enorme profielen. De oeverdijk is opgenomen in het voorkeursalternatief (VNK dat in februari 2013 door het dagelijks bestuur van HHNK is vastgesteld.” p.2 in het verslag van het HHNK et cetera.

Op een vraag naar de opdracht van het Rijk aan het hoogheemraadschap, en wie bedacht heeft dat recreatie ook een rol moet spelen bij de dijkversterking, antwoordt Hester Faber, omgevingsmanager Markermeerdijken:

“het hoogheemraadschap heeft de opdracht gekregen om de veiligheid te garanderen. De dijken zijn afgekeurd, en moeten binnen bepaalde kaders worden versterkt. Deze kaders zijn ‘sober, robuust en doelmatig’. Voorheen werd er alleen naar veiligheid gekeken, maar tegenwoordig speelt de omgeving ook een rol bij de dijkversterking. Het biedt kansen voor meekoppelprojecten. Bijvoorbeeld in Hoorn, waar men een stadsstrand op de oeverdijk wil realiseren, of de mogelijke weg onderlangs bij het Noordeinde in Volendam. En hier tussen Warder en Edam wordt de mogelijkheid van een oeversprong verkend. p.2

Let wel, het hoogheemraadschap versterkt de dijken binnen de kaders ‘sober, robuust en doelmatig’. Voor dit gebied betekent dat een oeverdijk. Alleen indien er extra financiering beschikbaar komt, kunnen meekoppelkansen en een oeversprong

worden aangelegd. De provincie is bevoegd gezag en zal haar akkoord moeten geven op het projectplan.

Het voorkeursalternatief van HHNK is de oeverdijk; in de planvorming wordt vooralsnog uitgegaan van een oeverdijk. De oeversprong is een verkenning. Er wordt nog gezocht naar draagvlak, financiering etc. Pas dan kan bestuurlijk worden besloten of de oeverdijk verder uit de kust gelegd wordt, en zodoende de oeversprong wordt toegevoegd aan de scope van het project.” p.2

Alex Roos, technisch manager Markermeerdijken, beantwoordt vragen naar grootte, lengte van strekdammen en technische tekeningen:

De oeverdijk is een lage, zandige dijk die voor de bestaande dijk ligt. De oeverdijk is ter plaatse van de nieuwe kruin ongeveer 1.5 meter boven NAP hoog, en loopt aan de waterzijde zeer flauw (talud 1:40) af naar de bodem van het meer. Aan de binnenzijde loopt de oeverdijk steiler naar beneden, en een natte tussenruimte scheidt de oeverdijk van de oude dijk. In langsrichting zullen er op regelmatige afstanden (enkele honderden meters) strekdammen van stortsteen (net als langs het strand aan de Noorseekust) aangebracht worden om het zand van de oeverdijk op zijn plek te houden. De verwachting is dat dit voorjaar 2015 er meer duidelijkheid is over de inrichting van de oeverdijk en het stuk tussen de beide dijken. pp.2-3

Op de vraag naar de tussensloot tussen oude dijk en nieuwe dijk, en de kans op stilstaand water, antwoordt Roos: Ja, moet in contact blijven, maar ook afsluitbaar zijn om te voorkomen dat bij hoog water in het Markermeer de (oude) dijk alsnog gaat afschuiven wegens verzadiging. Ook zal het voldoende moeten doorstromen om de waterkwaliteit op peil te houden. p.3

Op de vraag waarom de dijk moet worden afgegraven bij buitenwaartse as-verschuiving, antwoordt Roos: Er moet een bepaald tegenwicht aan de binnenzijde van de dijk zijn om te voorkomen dat de dijk bij langdurig hoog water gaat afschuiven. De oude dijk zou wel kunnen blijven liggen, maar dan moet er aan zowel de binnen- als buitenzijde een extra grote dijk tegenaan worden gelegd.

Samen met de provincie en het rijk zijn we tot de conclusie gekomen dat de oeverdijk hier de beste oplossing is.

Dijken op veen

De vraag naar het onderzoek naar de sterkte van veenbodems onder dijken, beantwoordt Roos als volgt: p.4

HHNK en RWS hebben in samenwerking met Deltares een praktijkonderzoek gedaan naar de sterkte van veenbodems onder dijken....De maximaal te behalen winst varieert per dijksectie, en is onder andere afhankelijk de dikte, diepte en aard van de veenlagen. In sommige secties kan de dijkversterking aanzienlijk minder grootschalig worden uitgevoerd, in andere secties is de maximale winst beperkt. Over het algemeen valt wel op dat de winst op de zuidelijker delen groter is dan de winsten ten noorden van Edam...Voor deze secties, vak 10 en 11 (tussen Warder en Edam) wordt weinig tot geen winst verwacht van Dijken op veen. Maar het wordt wel meegenomen in de onderzoeken. Let wel: Dijken op veen heeft vooral effect op de stabiliteit van de dijk. De winst is vooral te behalen bij een traditionele dijkversterking, niet bij de secties waar voor een oeverdijk is gekozen. p.4

Nieuwe normering

Uitgangspunt voor de versteviging van de Markermeerdijken zijn de huidige normen. Op Prinsjesdag (16 september 2014) is het nieuwe Deltaprogramma vastgesteld. Hierin wordt gesproken over nieuwe normen. De nieuwe normen gaan uit van een geheel andere benadering van waterveiligheid. Gekeken wordt naar een kans op

overstroming én naar de gevolgen. De huidige normen gaan uit van een overschrijdingskans. p.4

De nieuwe normen zijn gebaseerd op het uitgangspunt dat voor iedereen die woont en werkt in een gebied dat door dijken, duinen en dammen wordt beschermd een basisveiligheid gaat gelden van 1/100.000 kans per jaar op overlijden als gevolg van een overstroming (0,001%). Waar nodig, in gebieden met veel mensen en/of hoge economische waarde, kan een hoger beschermingsniveau gewenst en economisch rendabel zijn, zoals het rivierengebied, delen van Rijnmond-Drechtsteden en het gebied rond Almere.

De nieuwe normering wordt in 2017 ingevoerd. Voor de huidige dijken geldt de huidige norm (1:10.000). HHNK is bij de ontwikkeling en implementatie van de nieuwe normen betrokken, mede om te voorkomen dat de lopende dijkversterkingen te zwaar of juist te licht worden uitgevoerd. p.4

Op de vraag waarom de rekenregels uit de Nieuwe Normering nu niet worden overgenomen, is het antwoord:

Opdracht uit HWBP2 [2006 zijn de dijken afgekeurd] valt onder de huidige normen. Nieuwe normen (inclusief bijbehorend rekeninstrumentarium) worden pas in 2017 van kracht...Tegen die tijd zijn wij al gestart met de dijkversterking. p.5

Op de vraag of de nieuwe normering kan inhouden dat de dijk minder (of zelfs niet) versterkt hoeft te worden, luidt het antwoord:

Eerste gevoeligheidsanalyse laat zien dat voor de dijkversterking (wat betreft stabiliteit, het belangrijkste probleem van de huidige dijk de berm slechts een beperkt aantal meter kleiner kan uitvallen. Vooralsnog geen beeld dat de versterking niet meer nodig is. p.5 vgl. *bijlage 4, p.15 Nawoord*

3. Oeversprong

De verkenning naar oeversprong is een studie die buiten de scope van de opdracht voor de versterking van de Markermeerdijken valt. De oeversprong is een variatie op de oeverdijk en loopt parallel aan de planstudiefase van de dijk versterking. Het voorkeursalternatief voor deze secties is een oeverdijk. Momenteel worden de mogelijkheden (technisch, recreatief, etc.) verkend, en er wordt nagedacht over de financiering hiervan. De provincie, het Recreatieschap en Rijkswaterstaat zijn geïnteresseerd om in de oeversprong te investeren. Deze partijen zijn verantwoordelijk voor andere belangen dan de veiligheid, zoals waterkwaliteit, recreatie en natuur. Meerdere partijen overwegen om mee te financieren, zoals de Provincie en Rijkswaterstaat. Er zijn middelen beschikbaar, maar of deze worden ingezet hangt af van de resultaten van de verkenning. p.5

Vraag: Hoe wordt de oeversprong ingericht? Antwoord Marc Schepers:

Er zijn verschillende manieren van inrichten. Er kunnen rietlanden worden ontwikkeld maar vooral het watermilieu kan sterk verbeteren: helderder water met waterplanten en vissen. Er is ruimte voor recreatie in een rustig watermilieu, zoals zwemmen, spelevaren, kleine zeilboten, sportvissen, kanoën etc.. Waar waterplanten ongewenst zijn kan meer diepte worden aangebracht en eventueel worden gemaaid. De meerkosten van de oeversprong zijn 20 à 25 miljoen. Ongeveer 10% duurder dan de oeverdijk. Het water is hier dieper, dus er is meer grond benodigd voor de oeverdijk en om het gebied in te richten. De extra financiële middelen moeten komen van externe financiers. p.6

Vraag: Is er al ervaring met de oeverdijk? Alex Roos:

Nee, de oeverdijk in deze vorm is nog niet eerder ergens aangelegd. Echter, we hebben zeer uitgebreide ervaringen met zandige veiligheidsoplossingen langs de

Nederlandse kunst. Dus de oplossing op zichzelf is niet nieuw. We gaan dus niet experimenteren. De oplossing is veilig. p.6

Vraag: Bij de oeverdijk en oeversprong heb je water tussen de dijken. Bij welke variant kunnen de meeste problemen verwacht worden qua stank, muggen etc.?

Alex Roos: In beide varianten moeten de eisen aan de waterkwaliteit in het tussenliggende gebied gewaarborgd worden. p.7

4. Discussie en vragen – Nut en noodzaak p.7

Vraag: In hoeverre is de dijkversterking nodig?

Alex Roos: We hebben het over statistiek. Langdurig hoogwater en de kans dat de gemalen het niet kunnen verwerken. Er is een zeer kleine kans dat het kan voorkomen, maar de kans bestaat dus wel degelijk. Norm is dat het wekenlang hoog water is, dat ook de Noordzee hoogwater heeft en dat de dijken volzuigen. Hier gaan weken overheen.

Opmerking uit de zaal: Er wordt uitgegaan van een stijging van het waterniveau van 1,4 boven NAP. Als er nu grote gemalen in de Houtribdijk (Enkhuizen-Lelystad) en Afsluitdijk worden gebouwd, dan hoeven er geen dijken versterkt te worden. De kosten die hiermee worden bespaard, kunnen voor de bouw van deze gemalen worden gebruikt.

Alex Roos: Door het Rijk is gekozen om de dijken te versterken in plaats van het bouwen van gemalen in de Houtribdijk. De gemalen zouden zo'n enorme capaciteit moeten hebben dat dit niet haalbaar wordt geacht. p.7

Opmerking uit de zaal: Een rapport over de Waddenzee (onderzoek door Arcadis in opdracht van Rijkswaterstaat [RWS], geeft aan dat het IJsselmeerpeil niet hoeft te stijgen, indien de spuicapaciteit in de Afsluitdijk wordt verhoogd.

Alex Roos: HHNK is bekend met dit rapport. Het gaat om momenten met extreme, langdurige hoogwaterstanden, waarbij er 'onvoldoende spuicapaciteit' is. Deze spuicapaciteit wordt in het Deltaprogramma 2015 benoemd, en heeft als doel dat het meerpeil onder extreme omstandigheden gelijk kan blijven bij een stijgende zeespiegel in de komende jaren. Tevens wordt in deze rapporten als basis gehanteerd dat de versterking van de Markermeerdijken is uitgevoerd. p.8

Op de opmerking dat hoge waterstanden in rivieren en Markermeer al vroegtijdig worden voorspeld, antwoordt Roos:

Om te kunnen reageren op de vraag welke parameters er in de modellen zijn meegenomen (bijv. voorspelbaarheid van aanvoer van regenwater), zouden we deskundigen van RWS kunnen uitnodigen om dat hier nader te komen toelichten. p.8

Op de vraag of er niet gewacht kan worden op de nieuwe normering in 2017, antwoordt Roos:

HHNK voert op een aantal plaatsen in de dijk proeven uit, maar het nieuwe instrumentarium is nog niet bekend. Uit de eerste proefsommen blijkt dat de marge minimaal is. Op een aantal cruciale plaatsen kan de bermbreedte van de dijk van 20 naar 18 meter. p.8

Opmerking uit de zaal: Onder druk van de deadline 2016 moeten er nu allerlei beslissingen genomen worden over de oeversprong. Het gaat veel te snel.

Mevr. Faber: het hoogheemraadschap is al sinds 2006 met de omgeving in gesprek. Via de Adviesgroep worden de belangen van bewoners meegenomen. De adviesgroep bestaat uit afgevaardigden van bewoners en dorpsraden, van Hoorn tot Durgerdam. Warder en Oorgat zijn vertegenwoordigd in de Adviesgroep. We kunnen concluderen dat de bewoners van dit deel van de IJsselmeerdijk niet zijn vertegenwoordigd. HHNK gaat hier actie op ondernemen. p.8

Kunnen wij als bewoners bezwaar indienen tegen de voorgenomen plannen? Dat wij geen recreatie in het Markermeer willen? p.9

Mevr. Faber: u kunt als bewonersgroep een brief sturen naar het hoogheemraadschap met daarin uw standpunt. Formeel indienen van zienswijzen kan op het moment dat de besluitvorming aan de orde is in 2015. Deze brief heeft voor ons tevens de functie dat uw wensen helder worden aangegeven en zo een goede basis bieden voor het overleg dat wij de komende maanden met u zouden kunnen voeren.

Bewoners geven aan een brief te gaan opstellen met standpunten... p.9

5. Afronding en vervolgspraken

Conclusie van deze avond is dat de bewoners een oplossing willen met minimale impact /aantasting/effect aan de bestaande dijk...Dhr. Schepers stelt een vervolgesprek voor in aanwezigheid van specialisten. "Zij kunnen dan dieper ingaan op nut en noodzaak van de dijkversterking maar ook uitleg geven dat allerlei angsten voor negatieve effecten niet nodig zijn".

Nawoord bij het HHNK verslag

Conclusie 10 p.3:

Er rest slechts één conclusie: HHNK loopt achterwaarts de toekomst tegemoet ten koste van een unieke en nog steeds veilige Zuyderzeedijk, en ten koste van heel veel geld voor krachtiger gemalen. Zijn achterwaartse blik én eigen gewin brengen HHNK ertoe krampachtig vast te houden aan een minder veilige norm dan die van Delta 2015. De norm één op tienduizend is misleidend. Die norm behoort tot het verleden!

Op de vraag of er niet gewacht kan worden op de nieuwe normering in 2017, antwoordt Roos:

'HHNK voert op een aantal plaatsen in de dijk proeven uit, maar het nieuwe instrumentarium is nog niet bekend.' p.14

Maar het instrumentarium is wel bekend, en HHNK weet dit:

"Opdracht uit HWBP2 [2006 zijn de dijken afgekeurd] valt onder de huidige normen. Nieuwe normen (inclusief bijbehorend rekeninstrumentarium) worden pas in 2017 van kracht...Tegen die tijd zijn wij al gestart met de dijkversterking. p.13

De conclusie 'Tegen die tijd...' volgt niet uit het voorafgaande.

* de verdeling is 50-50 (rijk/wsn). Het geld (40% + 10%) van de wsn (en 50% Rijk) wordt in het nieuwe Hoogwaterbeschermingsplan (nHWBP) gestort (waarin het plan van aanpak in tijd is opgenomen. **Voor een overzicht zie de bijlage.** De 10% die een ws moet bijdragen aan een project binnen het eigen beheersgebied, wordt uit de eigen begroting bekostigd en indien nodig omgeslagen over de bewoners/bedrijven in het betreffende beheersgebied. Waterschappen hebben een eigen belastingbevoegdheid, zijn autonoom. De Tweede Kamer houdt echter voortdurend de vinger aan de pols om te voorkomen dat de tarieven voor de burger uit de pan vliegen.

http://www.rijksbegroting.nl/2015/voorbereiding/begroting,kst199437_6.html

Bijlage 5

HHNK en de Minister van Infrastructuur en Milieu

Het gesprek van Esther Rasenberg met Minister Melanie Schultz van Haegen bevat diverse passages waarin het verschil tussen de lange termijn strategie van de minister – lees Delta 2015, en de korte termijn strategie van HHNK in het oog springt. *Het verschil is beslissend voor het verschil in kwaliteit van de besluitvorming.* HHNK loopt achterwaarts de toekomst tegemoet; de minister voorwaarts. Zie pp. 2/3 conclusies 3,4,5,6

HHNK

‘Uitgangspunt voor de versteviging van de Markermeerdijken zijn de huidige normen. Op Prinsjesdag (16 september 2014) is het nieuwe Deltaprogramma vastgesteld. Hierin wordt gesproken over nieuwe normen. De nieuwe normen gaan uit van een geheel andere benadering van waterveiligheid. Gekeken wordt naar een kans op overstroming én naar de gevolgen. De huidige normen gaan uit van een overschrijdingskans.’ p.4

Minister

‘We moeten voor alle inwoners achter de dijken dezelfde veiligheid bieden’. De overstromingsrisico’s die volgen uit de nieuwe aanpak zijn groter in het bovenrivierengebied, Rijnmond-Drechtsteden en Almere (Flevoland) dan in andere gebieden.’

‘We kijken in het Deltaprogramma ver vooruit. Het is mijn ambitie dat alle primaire keringen (dus ook de ‘Zuyderzeedijk’ fe) in 2050 aan de nieuwe normering voldoen. Dat betekent echter niet dat alle keringen in de toetsronde van 2017-2023 moeten worden afgekeurd als ze nog niet de bescherming bieden die ze in 2050 moeten bieden.’

HHNK

Op de vraag waarom de rekenregels uit de Nieuwe Normering nu niet worden overgenomen, is het antwoord:

Opdracht uit HWBP2 [2006 zijn de dijken afgekeurd] valt onder de huidige normen. Nieuwe normen (inclusief bijbehorend rekeninstrumentarium) worden pas in 2017 van kracht...Tegen die tijd zijn wij al gestart met de dijkversterking. p.5

Minister

Ook bij de financiering blijft sprake van solidariteit. Sinds het Bestuursakkoord Water (2011) betaalt het rijk 50% van de versterkingskosten van primaire keringen, de waterschappen betalen gezamenlijk 40% en het uitvoerend waterschap 10%. Op 18 juni (2014) heb ik deze afspraak ook gemaakt voor de versterkingskosten die horen bij de nieuwe normering’ (1:100.000 i.p.v. 1:10.000 fe).

Gevraagd hoe de minister kan zeggen dat de financiële bijdrage aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma de komende jaren zal gelijk blijven, antwoordt de minister:

“Ik heb in mijn brief d.d. 2 juni aan de Tweede Kamer aangegeven dat tot 2028 eventuele vrijvallende middelen uit het huidige Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP2) worden toegevoegd aan het budget voor het nieuwe HWPB, conform het Bestuursakkoord Water (2011)...

Doordat we vanaf 2017 niet alleen op een nieuwe manier maar ook voor een langere termijn (2050) gaan werken aan waterveiligheid, moeten we rekening houden met onzekerheden over de kosten. Daarom hebben we afgesproken op basis van de vierde landelijke toetsing (gereed in 2023) te kijken, of aanvullende afspraken nodig zijn. Door nu al af te spreken dat we er in 2023 opnieuw naar kijken, geef ik op dit moment duidelijkheid, maar bied ik ook ruimte voor aanvullende afspraken, mocht dat nodig zijn.

HHNK

“het hoogheemraadschap heeft de opdracht gekregen om de veiligheid te garanderen. De dijken zijn afgekeurd, en moeten binnen bepaalde kaders worden versterkt. Deze kaders zijn ‘sober, robuust en doelmatig’. Voorheen werd er alleen naar veiligheid gekeken, maar tegenwoordig speelt de omgeving ook een rol bij de dijkversterking. Het biedt kansen voor meekoppelprojecten. Bijvoorbeeld in Hoorn, waar men een stadsstrand op de oeverdijk wil realiseren, of de mogelijke weg onderlangs bij het Noordeinde in Volendam. En hier tussen Warder en Edam wordt de mogelijkheid van een oeversprong verkend.” p.2

Minister

“We kijken in het Deltaprogramma ver vooruit. Het is mijn ambitie dat alle primaire keringen (dus ook de ‘Zuyderzeedijk’ fe) in 2050 aan de nieuwe normering voldoen. Dat betekent echter niet dat alle keringen in de toetsronde van 2017-2023 moeten worden afgekeurd als ze nog niet de bescherming bieden die ze in 2050 moeten bieden.

De drie toetsrondes die vóór 2050 plaatsvinden, wil ik gebruiken om stap voor stap toe te groeien naar een situatie waarbij alle keringen aan de nieuwe norm voldoen. Daarbij gebruik ik bij elke toetsronde *de nieuwste technische inzichten en ontwikkelingen in klimaat, waterstanden en economie* (cursief fe), zodat ik daarmee ook telkens de aannames voor 2050 verifieer. Door in stappen naar de nieuwe normering toe te groeien, voorkom ik dat na de komende toetsronde een stuwmeer van afgekeurde dijken ontstaat.”

HHNK

Opmerking uit de zaal: ‘Er wordt uitgegaan van een stijging van het waterniveau van 1,4 boven NAP. Als er nu grote gemalen in de Houtribdijk (Enkhuizen-Lelystad) en Afsluitdijk worden gebouwd, dan hoeven er geen dijken versterkt te worden. De kosten die hiermee worden bespaard, kunnen voor de bouw van deze gemalen worden gebruikt.’

Alex Roos: ‘Door het Rijk is gekozen om de dijken te versterken in plaats van het bouwen van gemalen in de Houtribdijk. De gemalen zouden zo’n enorme capaciteit moeten hebben dat dit niet haalbaar wordt geacht.’ p.7

Opmerking uit de zaal: Een rapport over de Waddenzee (onderzoek door Arcadis in opdracht van Rijkswaterstaat [RWS], geeft aan dat het IJsselmeerpeil niet hoeft te stijgen, indien de spuicapaciteit in de Afsluitdijk wordt verhoogd.

Alex Roos: 'HHNK is bekend met dit rapport. Het gaat om momenten met extreme, langdurige hoogwaterstanden, waarbij er 'onvoldoende spuicapaciteit' is. Deze spuicapaciteit wordt in het Deltaprogramma 2015 benoemd, en heeft als doel dat het meerpeil onder extreme omstandigheden gelijk kan blijven bij een stijgende zeespiegel in de komende jaren'. p.14 Zie pp. 2/3 conclusies 3,4,5,6

HHNK rapport: Conclusie van deze avond [02.10.2014] is dat de bewoners een oplossing willen met minimale impact/aantasting/effect aan de bestaande dijk... Dhr. Schepers stelt een vervolg gesprek voor in aanwezigheid van specialisten. "Zij kunnen dan dieper ingaan op nut en noodzaak van de dijkversterking maar ook uitleg geven dat allerlei angsten voor negatieve effecten niet nodig zijn."

Minister

"U geeft aan dat bij Rijkswaterstaat waterbouwkundige kennis de ondergrens bereikt heeft", aldus Esther Rasenberg.

Hierop antwoordt de minister dat één van de methodes is om de aanwezige kennis en kunde op een goede manier te verbinden, onder meer in 'Communities of Practice'.

"Bij het ontwikkelen van het nieuwe toetsinstrumentarium wordt intensief gebruik gemaakt van de aanwezige kennis bij waterkeringsbeheerders, marktpartijen en vooral kennisinstellingen, zoals Deltares....Ook ENW wordt intensief bij de ontwikkeling betrokken."

Nawoord

Dijken op nat veen blijken historisch en via recent onderzoek veel sterker te zijn dan HHNK tot voor kort besepte [proef bij Uitdam]. Aangezien volgens HHNK de stabiliteit van de Zuyderzeedijk alleen gevaar loopt in extreme situaties bij een vijf weken durende waterstand van 1.40 boven NAP, is voor het behoud van de dijk traditioneel onderhoud het meest gewenst en voor de hand liggend:

'Let wel: Dijken op veen heeft vooral effect op de stabiliteit van de dijk. De winst is vooral te behalen bij een traditionele dijkversterking, niet bij secties waar voor een oeverdijk is gekozen', zoals de vakken 10 en 11 tussen Warder en Edam.

De redentie mist elke logica want het gaat om de stabiliteit. Waarom voor een experimentele oeverdijk (200-250 miljoen euro) kiezen, als de traditionele methode in deze segmenten winst oplevert voor de gewenste stabiliteit, en Delta 2015 die stabiliteit garandeert? Een centrale doelstelling van Delta 2015 is het beheersen van het waterpeil, waardoor een extreem langdurige hoge waterstand niet bereikt wordt. *Ergo, de oudste en mooiste dijk van Nederland heeft baat bij de technologie van Delta 2015.* HHNK heeft in afwachting van de Markerwaard decennia de dijk niet of nauwelijks onderhouden, en wil nu experimenteren met een oeverdijk of oeversprong. Een dergelijk beleid is shockerend door zijn gebrek aan een samenhangende visie. *Doel en middelen staan haaks op elkaar.* zie bijlage 4, p.11, *variantenafweging*

Bijlage 6

Delta 2015: Uitgangspunten voor de voorkeursstrategieën

De opgaven voor waterveiligheid en zoetwater pakken in Nederland per gebied heel verschillend uit, omdat ieder gebied zijn eigen kenmerken heeft. Ook de mogelijkheden om deze opgaven te verbinden met andere ambities verschillen van gebied tot gebied.

De deltabeslissingen hebben daarom een vertaling gekregen in voorkeursstrategieën per gebied. De voorkeursstrategieën vormen het kompas voor de uitvoering van maatregelen om Nederland veilig en welvarend te houden.

Kernpunten zijn:

maatwerk, innovatie, multifunctionele oplossingen en bouwen met de natuur.

Alle voorkeursstrategieën geven invulling aan de volgende gezamenlijke uitgangspunten:

Deltabeslissingen als kader

De voorstellen voor delta beslissingen uit hoofdstuk 2 vormen voor alle voorkeursstrategieën het kader. Bij iedere voorkeursstrategie is aangegeven welke delta beslissingen van toepassing zijn.

Anticiperen in plaats van reageren

Anders dan bij beleidsvorming in het verleden is het Deltaprogramma niet als reactie op een ramp tot stand gekomen. De inzet van het Deltaprogramma is te anticiperen op plausibele ontwikkelingen in de samenleving en het klimaat, om tijdig voorbereid te zijn op nieuwe omstandigheden en rampen en schade als gevolg van water te voorkomen.

Korte en lange termijn verbinden

Centraal in het Deltaprogramma staat de aanpak van adaptief deltamanagement: vooruitkijken naar de opgaven die voor ons liggen, met die inzichten stap voor stap de meest (kosten)effectieve maatregelen treffen en mogelijkheden openhouden om flexibel in te kunnen spelen op nieuwe inzichten en ontwikkelingen (nuchter en alert).

Meekoppelen met andere ambities

Er is tijd om de wateropgaven waar mogelijk te verbinden met andere ruimtelijke ambities, zoals voor natuur en bouwen. Dat is een belangrijk kenmerk van adaptief deltamanagement. Zo komen nieuwe, doelmatige en duurzame oplossingen binnen bereik.

Het gevaar van een terugtrekkende overheid

De burger bepaalt?

Door Guido van Eijck & Saskia Naafs

“Sinds in 2010 de Deltawet werd aangenomen is er een deltacommissaris (Wim Kuijken) die deze samenwerking met partijen door heel het land stroomlijnt. Via een Deltafonds stelt het rijk daarnaast tot 2028 gemiddeld een miljard euro per jaar beschikbaar voor onder meer onderzoek, de verbreding van rivieren en het versterken van dijken. In 2050 moet Nederland beter beschermd zijn tegen overstromingen en moet drinkwater veilig zijn.

De rijksoverheid speelt daarbij een leidende rol, zegt Bart Parmet, directeur van de staf die de deltacommissaris bijstaat. Deltaprogramma bevat nationale kaders die vervolgens een lokale invulling krijgen.” Gevolgde strategie: *joint fact finding*. “Zo blijkt uit onderzoek dat er een drinkwater tekort dreigt als het klimaat verandert. Nu is er onderzoek gaande naar de gemalen van zowel de waterschappen als Rijkswaterstaat. Zijn ze voldoende voorbereid op overstromingen. De versteviging van de Afsluitdijk vindt plaats met behoud van de karakteristieke ‘langste rechte lijn van Nederland’.”

Parmet: “We willen tot de beste oplossingen komen die Nederland niet alleen veiliger en beter, maar als het even kan ook mooier maken. De beste oplossingen hebben ook draagvlak in de maatschappij.”

“Ouderwets polderen, organische ontwikkeling, integrale aanpak: het zijn termen die erop wijzen dat de overheid op zoek is naar een nieuwe rol. De oude manier van dicteren en aanwijzen werkt niet meer, door gebrek aan middelen of draagvlak. Maar helemaal loslaten kan de overheid niet, zeker niet als het gaat om grote belangen, grote bedragen en plannen voor de lange termijn. Soms is de overheid de enige die het voortouw kan nemen en de grote lijnen kan uitzetten. Dat is ook de ervaring van Bart Parmet bij het deltaprogramma. Als wetgever, beleidsmaker, beheerder van het Deltafonds, als uitvoerder met Rijkswaterstaat en als toezichthouder.”

De Groene Amsterdammer 06.11.14 p.13

Bijlage 7.a

Klaas Beunder (1931) vertelt...

Water en zee boeien Klaas Beunder vanaf zijn vroegste jeugd. Grootouders, ouders en hijzelf woonden en wonen achter de dijk ter hoogte van het zwembad in Warder. Vanaf zijn vijfde bracht hij al zijn vrije tijd door in de polder, Moordenaarsbraak, of op en achter de dijk in het IJsselmeer. Hij kent de polder, het IJsselmeer en de IJsselmeerdijk als zijn broekzak.

Op mijn vraag of de dijk veilig is, is het stellige antwoord: veilig.

Zijn verhaal, en daarmee het verhaal van ouders en grootouders, over de watersnoodramp in 1916 en het herstel van de zwaar gehavende Zuiderzeedijk is een 'eye-opener'.

De dijk werd verhoogd met liefst 1.60 meter door het aanbrengen van een kleilaag, gestut door betonplaten, basalt blokken en natuurstenen.

Een locomotiefje reed op de dijk om de zwarte aarde, opgegraven in de kleiput bij Etersheim waardoor daar nu het diepste gat in het meer zit, over de dijk te verplaatsen.

Aan de buitenkant werden vanaf de bovenkant van de Zuiderzeedijk betonplaten [100 x 40 cm] schuin naar binnen aangebracht. Zo werd de neerwaartse druk van de dijkverhoging met klei opgevangen; onder de grens van de betonplaten verzwaarde men de dijk met een vijf meter brede strook basaltblokken, en vanaf de basaltblokken tot in de Zuiderzee werden het keien uit Noorwegen en Zwitserland. De basaltblokken en stortstenen zijn nog steeds goed zichtbaar. De betonplaten werden bedekt met klei en gras.

Er rest maar één conclusie

De dijk is sterker dan hij ooit geweest is: 1.60 meter hoger dan vóór 1916, en sterk verzaamd aan de IJsselmeerszijde; na de ruilverkaveling ook binnenwaarts. Want aanvankelijk liep de binnenkant van de dijk steil naar beneden, met aan de voet een jaagpad grenzend aan een zes meter brede sloot. De boeren gebruikten het jaagpad om met paarden de boten voort te trekken. In die tijd tot aan de ruilverkaveling in de jaren '60 ging al het vervoer via het water.

De sloot is sinds de verkaveling vervangen door de huidige dijkweg, aangelegd op blauw zand. Naast de weg kwam een brede greppel voor de doorstroming van het water naar de sloten die tot de dag van vandaag haaks op de dijk staan.

De smalle sloot naast de weg zat vol salamanders, stekelbaarsjes en andere vissen. Klaas en zijn vriendjes visten daar graag. Het water circuleerde. Er was dus doorstroming.

Zeilen en ankers

Om op alles voorbereid te zijn legde men voorraden zeilen en ankers aan.* Mochten er bij zware storm en vloed toch nog golven over de dijk slaan waardoor de steile binnenkant grond zou verliezen, werden de zeilen op de dijk vastgezet om de binnenkant van de dijk te beschermen. Via het zeil liep het water rechtstreeks in de sloot.*

Zuidoosten wind

Op een vraag naar het risico van een harde, langdurige Zuidoostenwind is het antwoord: “Nog nooit meegemaakt, terwijl ik mijn leven lang aan de dijk woon”. Maar bij een harde Zuidwestenwind die wel een dag of soms langer kan aanhouden, wordt het buitenland bij Warder soms zichtbaar tot 800 meter ver. Zo zagen Klaas en enkele vrienden een blauwe reiger in het IJsselmeer staan, waar hij niet staan kon! Ernaar toe gevaren, ontdekten ze onder het wateroppervlak een waterput, ‘standplaats’ van de reiger voor zijn visvangst. Er was daar gewoond! Onze voorouders hebben bij dijkdoorbraken de dijk soms naar buiten, maar vaker naar binnen verlegd, zelfs met een grote boog zoals verderop voorbij de Moordenaarsbraak.

Korte golfslag

Vanouds was het IJsselmeer berucht om zijn korte golfslag. De Noord-Zuid stroming van het IJsselmeer botste vanaf Hoorn / Neck op de Zuid-Noord stroming langs de lijn Neck-tot-Moordenaarsbraak tussen Edam en Warder, met als gevolg opstuwend water. Mede daardoor was het gebied tussen Hoorn en Edam-Volendam annex Marken vanouds gevaarlijk. Maar door de Enkhuizen-Lelystad dam, ook Houtribdijk of Honthorstdijk genoemd, is dat verminderd.

Sinds de Afsluitdijk (1932) en de Honthorstdijk (1976) is het echte gevaar geweken.**De Zuyderzee met zout water, eb en vloed veranderde in het IJsselmeer met zoet water. De chemische transformatie van zout water in zoet water is de oorzaak van de ‘gladde’ kleilaag op de bodem van het IJsselmeer dat na de dijk Enkhuizen-Lelystad gesplitst werd in IJsselmeer en Markermeer, ook zuidelijk IJsselmeer genoemd.

Aanleg Markerwaard

De 26 kilometer lange dijk of dam was bedoeld voor de inpoldering van het zuidelijk IJsselmeer tot Markerwaard. Vandaar de naam Markermeer. Pas in 2003 is definitief besloten de Markerwaard niet in te polderen. Daarmee is echter geen eind gekomen aan de speculaties en ambities ten aanzien van het zuidelijk IJsselmeer. Alle partijen die hoopten op landaanwinning, op ‘nieuwe’ natuur en recreatie staan nog steeds te popelen om aan het werk te gaan.

Hoe het bij het *eigenlijke* werk aan de dijk kan toegaan, vertelt Romert Boomsma die de verzwarende van de dijk Enkhuizen-Hoorn op de voet gevolgd heeft.

Wat weet een koe van Zondag?

Bestuurders en ruilverkaveling

Beunder volgde met belangstelling het verkavelingsproces in De Zeevang.

Ir. Daleboud had daarbij de leiding. Voor een goed begrip van de situatie, dient men te weten dat De Zeevang vóór de verkaveling voor 20 procent uit water bestond met alle problemen van dien. De verkaveling was voor de boeren van het grootste belang, al is iedere ruilverkaveling een gecompliceerd proces. Het verandert het landschap en de waterhuishouding, en het vereist een uitruil van verspreide stukken grond. Maar arbeid-technisch en economisch was het bittere noodzaak om nog efficiënt te kunnen boeren. Hetzelfde proces vond elders plaats, bijvoorbeeld in West-Friesland.

Ir. Daleboud had de taak de nieuwe waterhuishouding in goede banen te leiden middels sloten, dammen en duikers. Hij gebruikte daarvoor plankjes met een gekleurde punt die hij 's avonds in het water wierp. De volgende dag keek hij waar ze terecht waren gekomen om zo de plaats van een duiker te bepalen.

Toen Klaas Beunder hem daarop aansprak, omdat hij wist dat op die plek geen doorstroming was, zei Daleboud tegen Beunder: *Wat weet een koe van Zondag?*

De grofheid van deze op zich geestige uitspraak spreekt boekdelen over het samengaan van arrogantie en onwetendheid: even onafscheidelijk als een Siamese tweeling.

Met dank aan Klaas Beunder voor een boeiend gesprek.

Warder, 25 november 2014

*Jos Karsten experimenteert in de Purmer op een proefterrein van twee kilometer met ankers als potentiële bijdrage aan een efficiënte, goedkope en veilige dijkversterking waar nodig.

** bijlage 2 Henk Heida houdt een overeenkomstig betoog.

Geschiedenis van De Breek Holland: www.debreek.com

Bijlage 7.b

Romert Boomsma vertelt... *Waarom moet deze dijk sterker zijn dan de Waddendijk?*

Boomsma heeft een boerenbedrijf aan de dijk bij Wijdenes. Hij heeft een proces aangespannen (verkorte procedure) bij de Raad van State, met als eis: dijkversterking vanuit de waterlinie.

Zijn eis is afgewezen, mede omdat een kostenberekening – onafhankelijk van die van HHNK – ontbrak.

Boomsma heeft de gevolgen van een binnenwaartse dijkversterking met talloze voorbeelden geschetst.

Problemen: moeilijke communicatie... talloze telefoontjes hadden pas effect, nadat het NHD d.d. 9 februari 2010 een artikel en foto publiceerde onder de titel: *Ons buurtschap is nu echt onbereikbaar*. Na deze publicatie werd er 's middags iets gedaan aan de bereikbaarheid.

Zijn advies: *protesteer met velen als één groep én publiciteit*.

Klachten: De vernieuwing van de weg... moet regelmatig worden 'opgelapt'. De buurt zit voor het tweede jaar in de 'bende' van de binnendijkse versterking, want alle grond wordt via vrachtwagens aangevoerd. Grote overlast door modder... auto's moeten wegens de modder regelmatig naar de garage.

Er volgt een reeks kritische opmerkingen over de werkwijze:

- Zand storten in een rietberm... zand blijft zakken want zand zoekt zand.
- Het verleggen van leidingen in een rietschoot.
- Steunbermen veel later klaar dan in plan voorzien.
- Aanleg van een steenslagweg met alle ellende van dien.
- Lantaarns nog niet of later terug dan gepland.

Destructie van het hart van de dijk

In het lichaam van de dijk staan vanouds dikke houten palen die nog klokgaaf zijn. Men heeft bij de buitendijkse versterking al deze palen, het hart van de dijk, gesloopt en weggehaald. *De IJsselmeerdijk is een wierdijk*... zo'n dijk moet lekken. In de teen van de dijk wordt het water opgevangen. Een risico van één op tienduizend is niet te begrijpen

Communicatie faalt over de hele linie. Arcadis (voormalige Heide maatschappij) is van het werk gehaald.

Begroting HHNK voor traject Enkhuizen-Hoorn

Het traject is voor 35 miljoen aanbesteed. Van meet af aan klopte de aanneemsom niet. Aannemer legde in de eerste week het werk neer, omdat de berekening van de diepte van het water niet deugde... er was veel meer aarde nodig dan voorzien. Achteraf blijken de kosten hoger dan 100 miljoen.

Zijn vraag: Buitendijkse versterking over een afstand van 300 meter (de Zuyderdijk voor het huis van Boomsma) zou 800.000 euro duurder zijn dan binnendijs. De vraag blijft wat het reële verschil is tussen buitenwaartse en binnenwaartse dijkversterking als alle stelposten en extra kosten opnieuw zouden worden berekend, annex de door de omgeving geleden schade die pas achteraf kan worden vastgesteld. *Diverse berekeningen blijken op drijfzand gebaseerd.*

Begroting van HHNK voor HHNK

Als men ziet hoe het HHNK omgaat met inzichten en belangen van bewoners en (boeren)bedrijven, steekt dat schril af tegen de interne uitgaven van het HHNK voor het HHNK. Een nieuw Waterschapshuis in Heerhugowaard: kosten 300 miljoen. De panden in Edam en Hoorn staan te koop, c.q. verkocht: Edam 3.200.000,- [bedrag 2010 fe]. Het pand in Hoorn is twee jaar geleden nog voor 2.000.000,- verbouwd. HHNK heeft 100 miljoen belegd in IJssland, maar geen 800.000 voor buitendijkse dijkverzwaring over een afstand van 300 meter.

NATURA 2000 Waarom moet deze dijk sterker zijn dan de Waddendijk?

Laatste opmerking van Boomsma betreft de toekomst visie van Nota NATURA 2000 op het Markermeer. *Volgens deze nota wordt het Markermeer dood water...men laat het dichtslippen.* Vraag: wat is dan het nut van een dijkversterking? Waarom moet deze dijk sterker zijn dan de Waddendijk?

Het verhaal van Boomsma laat aan duidelijkheid niets te wensen over.

Het gesprek vond plaats ten huize van Boomsma op 6 maart 2010 in aanwezigheid van Ton Becker, Jan de Hollander en Fons Elders (notulist).

Bijlage 7.c

De boeren weten het... 2004

Nu nog de bestuurders... 2014

Aan de besturen van het Hoogheemraadschap Noorderkwartier, Staatsbosbeheer en de Gemeente Zeevang

Voorstel voor verbeterde doorstroming in de Zeevang

Inleiding

Onderstaand voorstel is een uitvloeisel van de discussie onder bewoners aan de IJsselmeerdijk tussen Edam en Etersheim over het nut van de invoering van de IBA's in het buitengebied van de gemeente Zeevang. Men is algemeen van oordeel dat de kwaliteit van het oppervlakte water in de Zeevang het meest gediend is met een betere doorstroming met als rechtstreeks gevolg: minder wateroverlast voor de weilanden.

Het voorstel kan met enige goodwill relatief snel uitgevoerd worden, dankzij (1) lage kosten; (2) beter gebruik van bestaande tochten en sloten; (3) optimaal gebruik van het gemaal Warder. Uitvoering kan voorafgaan aan het *Plan waterbeheersing en herinrichting Zeevang*, doordat ons voorstel dit plan niet doorkruist en het geen jarenlange besluitvorming vereist.

Het negatieve effect van verkaveling op doorstroming

De Zeevang was vóór de verkaveling eind jaren '50 en '60 voor ca. 80% een vaarpolder. Er waren weinig dammen. Doorstroming was verzekerd.

De verkaveling maakte de aanleg van extra dammen nodig, doordat de weilanden vanuit de boerderij bereikbaar moesten zijn. Het aantal dammen nam in de loop der jaren drastisch toe door verkoop aan tweeden en derden. Er kwamen nieuwe dammen bij; de oude bleven liggen.

De vier braken verliezen hun bergingsfunctie

Langs de IJsselmeerdijk liggen vier braken: grote weel; kleine weel; moordenaarsbraak, en hoge dijker braak. De braken staan vanouds in verbinding met een aantal sloten. De functie van braken is opvang van overtollig water. Ze hebben geen functie voor doorstroming, wel voor berging. De braken zijn in de laatste decennia in oppervlakte én diepte sterk teruggelopen. Terwijl men vroeger in de Moordenaarsbraak op snoek kon vissen en met een schuit kon varen, is nu sprake van een ondiepe braak die niet meer als berging functioneert. Door het stilstaande water heeft het riet zijn zuiverende werking verloren. De uitbundige rietgroei heeft de monden van diverse sloten overwoekerd, waardoor het overtollige water de braken niet of onvoldoende bereikt.

Het gevolg is meervoudig: 1. opwaaiing van het water in de sloten. Over een oppervlak van acht kilometer kan dit oplopen tot 25 à 30 cm.; 2. stilstaand water in de braken, met als gevolg in warme zomers: vervuiling en botulisme. Bewoners hebben in het verleden, met name tijdens hete zomers, honderden dode eenden aangetroffen in de braken; 3. bij lage waterstand in de sloten kan het water in de braken onvoldoende terugstromen.

Hieruit volgt dat de idee om de natuur haar gang te laten gaan in een polderlandschap, niet houdbaar is. De polder is een menselijk product, en vraagt om permanent onderhoud.

IJsselmeerdijk, een doodlopende watergrens

In de jaren dertig is de IJsselmeersloot gedempt. De bewoners waren daar niet rouwig om. Maar de doorstroming leed er onder. De sloten die loodrecht op de dijk staan, lopen daar dood. De smalle geul aan de onderkant van de dijk wordt slecht onderhouden, en is op diverse plaatsen geblokkeerd door dammen zonder duiker. Bovendien hebben verschillende bewoners hun entree verbreed ten koste van de mondingen van de sloot. Toezicht hierop van Hoogheemraadschap en/of gemeente ontbreekt, zo niet in theorie dan feitelijk.

Dit probleem is des te ernstiger, aangezien de wateroverlast het sterkst is bij Zuidwesten wind en regen, dus vanuit de polders richting IJsselmeerdijk, waar alles blokkeert. Het advies om bij wateroverlast de tuin naast de dijk met aarde op te hogen, is een Hoogheemraadschap onwaardig. Toch is een dergelijk advies gegeven.

Voorstel voor een betere doorstroming

Onderhavig voorstel houdt rekening met *Plan waterbeheersing en herinrichting Zeevang*; met het eigen peil van het natuurgebied in de Zeevang; met de bestaande waternetwerken; met de kosten, en met de windrichting Zuidwest die we tot onze bondgenoot maken.

Zoals bekend mag worden verondersteld, loost Edam zijn grachtenwater in de Zeevang, op het eind van de Noorderstraat (bij het bungalowpark).

Wij stellen voor het daar gelegen IJ in verbinding te stellen met de sloot langs de klemweg; vervolgens met de sloot langs de verlengde klemweg om daarna richting Warder te gaan, waarvan de tochtsloot toegang heeft tot het gemaal Warder. Om bij Warder de doorstroming te verbeteren, moeten de voormalige tochtsloten tussen Warder en de Wijzend, vier in totaal, optimaal gaan functioneren. Enkele van deze sloten hebben onderbemaling gekregen, waardoor ze nutteloos zijn geworden voor de doorstroming. Met de door ons voorgestelde waterloop maken we gebruik van de gunstige Zuidwester windrichting. Het Warder gemaal draait momenteel op 50% van zijn capaciteit. Het kan de extra aanvoer van overtollig water dus gemakkelijk verwerken.

Dit voorstel maakt het overbodig het water in de Zuidwest hoek van de Zeevang, tegen de Zuidwesten wind en regen in, af te voeren naar het gemaal in Kwadijk. Het Hoogheemraadschap kan naar ons oordeel dit voorstel uitvoeren zonder te wachten op de besluitvorming over *Plan waterbeheersing en herinrichting Zeevang*. Want beide plannen dienen hetzelfde doel, en zijn ruimtelijk en functioneel niet met elkaar in strijd. Wel vragen we ons af, waarom het gemaal voor blok 3 in het Plan, het water niet rechtstreeks op het Markermeer loost in plaats van het via Kwadijk de hele polder rond te pompen?

De kosten van ons voorstel zijn vergelijkenderwijs minimaal, terwijl het effect onmiddellijk zichtbaar zal zijn, en met name de boeren helpt in hun strijd tegen de wateroverlast.

In Figuur 4.3 is ons voorstel blauw ingekleurd.

Namens het comité *Doorstroming / IJsselmeerdijk, Warder*

prof. F. Elders

Warder, september 2004

november 2014

Bijlage 8

Natuur – Cultuur, geschiedenis van een polder

Laat 19de eeuw betekent cultuur de getemde cultuur, door mensen beheerst of aangelegd. In onze tijd steekt die opvatting scherp af tegen de dominante ecologische denkbbeelden waarin 'natuur' tegenover 'cultuur' wordt geplaatst. In de tijd van Charles Boissevain (eind 19de eeuw) zijn alleen de 'duinen' wild.

Bron: De Gids nummer 7, 2012, p.12

De polder De Zandbraak aan de IJsselmeerdijk tussen Warder en Edam, ca. 10 hectare groot, was sinds decennia voor mij een sprekend beeld van een eigenzinnige, kleinschalige polder omringd door zijn eigen dijken. Jarenlang vroeg ik me af, waarom hij zo laag lag. Tot ik mij realiseerde of te horen kreeg dat ook hier een dijkbreuk had plaatsgevonden, maar men de 'braak' gedicht had door er dijken omheen te bouwen. Het was een leerzaam voorbeeld van het opnieuw inpolderen. Een prachtig voorbeeld van een polder te midden van polders. Het stelde een toeschouwer voor vragen, die voor haar of hem de essentie van het 'polderen' beeldend beantwoordde, zonder een bord met uitleg.

Wie schets mijn verbazing dat men De Zandbraak plots ging afgraven om in het midden ervan een waterplas te creëren, waar de smienten tegen de avond neerstrijken, terwijl enkele meters verderop het hele Markeermeer op hen wacht. Een schoolvoorbeeld hoe men 'natuur' creëert ten koste van een verdiepte polder die in één oogopslag het eeuwenoude verhaal vertelt van het ontstaan van Noord-Holland, bovendien nuttig voor mens en dier, en land voor de boer!

'Men' denkt kennelijk niet meer na over het hoe-en-waarom van een dergelijk besluit, maar diezelfde 'men' heeft ook teveel geld. Natuur en cultuur zijn geen twee-eenheid meer in dit land. Het HHNK bewijst het met zijn IJsselmeerdijk-plannen.

Het veelvuldig gebruik van de term NATUURGEBIED bij Grote Braak en Moordenaarsbraak, of bij de afslag N247 richting Warder NATUURGEBIED ZEEVANG, te midden van polders met koeien, creëert een kunstmatige tegenstelling tussen het polderlandschap en de 'natuurgebieden', een teken dat men inderdaad 'natuur' tegenover 'cultuur' lijkt te plaatsen.

Uitgerekend in NATUURGEBIED ZEEVANG breekt botulisme uit. Wraak der natuur? Heeft men het doorstromen verwaarloosd?

250 dode vogels door botulisme in Warder .

Een foto toont een groot bord: BESMET - NIET ZWEMMEN - VOOR - MENS EN DIER. Iemand heeft een plakkaat erbij geplakt: SBB en Gemeente, Met al die dammen zijn wij niet blij. Door botulisme geen koeien meer in de wei.

'Staatsbosbeheer erkent dat er door dammen eerder botulisme ontstaat. "Wij willen graag een open water systeem, zodat het meer doorstroomt. Maar we hebben te maken met verschillende partijen, dus (sic!) kunnen we dat niet zomaar realiseren", zegt de woordvoerder. Ook zou er beter kunnen worden gebaggerd, omdat de botulismebacterie vaak in drek zit.'

Dagblad Waterland 12 augustus 2014

Heimwee naar de liefelijke oertuin

Arjen van Veelen bespreekt elke week een ‘mythe’ waar de moderne mens in gelooft. Twee theorieën: laat de natuur met rust, dan groeit die vanzelf dicht tot een soort donker bomenbos (met hier en daar een oeros). De andere theorie: natuur verandert in een savannelandschap, open gehouden door kudden grazers (Staatsbosbeheer- met zijn Oostvaardersplassen). Maar daar waren geen grazers... werden geïntroduceerd... Arjen van Veelen: “Was het natuur? Nou ja het was een replica van oernatuur die misschien nooit had bestaan: een enorm ‘laboratorium, met die grazers als dieren. Het geloof in de theorie was zo hevig, dat dieren die toevallig het terrein op wisten te komen - zoals een zwijntje een paar jaar geleden – werden afgeschoten. Want in het paradijs gold voor zwijnen ‘een nulstand’. Natuur is in NL een jungle van beleid, theorie, twist, afkortingen en protocollen. Maar een paradijs is een paradijs zolang mensen erin geloven.”

NRC Handelsblad 6 november 2012

De natuur is van ons allemaal. Mensen zoeken het paradijs.

Het aantal grutto's in de Eempolder [Eemland] vertienvoudigde het afgelopen decennium... terwijl het in de rest van Nederland met de weidevogels slecht gaat. Honderden miljoenen voor ‘technocratisch natuurbeheer’ blijken te zijn verspilld. Wat wél werkt: boeren en natuurorganisaties die samenwerken.

Zie: Onbeperkt houdbaar: advies van de Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, mei 2013. De Raad adviseert “gebiedsfondsen, waarin overheden, bedrijven, boeren en particulieren samen “offertes” uitbrengen om natuurgebieden waarvan ze profiteren langdurig te onderhouden.”

Arjen Schreuder NRC Handelsblad 22 mei 2013

Natuurbehoud, november 2006:

‘Houd rekening met het buitengebied en de boeren,’ zegt zij. ‘Sluit met hen een goeie deal. Koppel landbouwsubsidies aan de manier waarop de boer omgaat met natuurbeheer. Realiseer je dat het onderdeel van het buitengebied tot nu toe altijd door boeren is uitgevoerd.’ Aldus een lid van de Districtscommissie Limburg van Natuurmonumenten. Afgezien van het affreuzende woord ‘buitengebied’ deed de uitspraak van deze mevrouw mij opspringen van vreugde. Er zijn natuurlijk anderen die dezelfde mening zijn toegedaan, maar ze krijgen politiek geen stem. Ik vind dat alle grote ingrepen in het Nederlandse landschap moeten worden stopgezet tot er een heldere visie is op wat we aan boerenbedrijf willen houden. En waar. En met welke subsidie-mogelijkheden. En als ons landbestuur van mening is dat we helemaal geen boeren nodig hebben, dat we ons voedsel geheel los van de seizoenen uit Zuid-Amerika, Noord- en Zuid-Afrika, het Midden-Oosten en Azië kunnen laten komen, laat het dan de moed hebben dat duidelijk te zeggen. Dan zijn we het enige land in Europa dat zijn boeren wegens andersoortige belangen gewoon laat uitsterven.

Willem van Toorn, *Het grote landschapsboek*. Querido 2011, 104/5.

Natuurbeleid maakt omslag

Het natuurbeleid zal de komende jaren meer zijn gestoeld op ‘initiatieven van onderop’. Dat blijkt uit de Natuurvisie die staatssecretaris Sharon Dijksma (EZ) deze week naar de Tweede Kamer heeft gestuurd.

Praktijk aan zet. LTO is tevreden.

Nieuwe Oogst, 30 augustus 2014

ZUYDERZEEDIJK ALLIANTIE

tot behoud van de oudste en mooiste dijk van Nederland

Bewoners langs de oude Zuyderzeedijk van Hoorn tot Durgerdam maken zich grote zorgen over de geplande dijkverzwaring door Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier HHNK.

1. De dijkverzwaring door HHNK vernietigt de historische vorm en naaste omgeving van de dijk; 2. levert gevaar op voor huizen en bedrijven; 3. is geen antwoord op de klimaatverandering; 4. houdt geen rekening met nieuwe rekenmethodes, nieuwe wetgeving en dito technieken van het DELTA programma 2015, en 5. betekent een overschrijding van het HHNK-budget in 2020 met zeshonderd vijftig [650] miljoen.

DELTA programma 2015: alternatief voor de dijkverzwaring van HHNK.

DELTA 2015 biedt op termijn een tienmaal veiliger dijk dan HHNK. Delta 2015 betreft niet alleen de veiligheid in zijn strategie, maar ook de zoetwatervoorziening voor 40% van Nederland. Want de controle van het waterpeil garandeert niet alleen de veiligheid bij overtollig water, maar eveneens de zoetwatervoorziening bij langdurige droogte. De plannen van HHNK doen geen van beiden!

*Er rest slechts één conclusie: HHNK loopt achterwaarts de toekomst tegemoet ten koste van een unieke en nog steeds veilige Zuyderzeedijk, en ten koste van heel veel geld voor krachtiger gemalen. **Zijn norm van één op tienduizend is misleidend. Die norm behoort tot het verleden!***

**HHNK: GOOI GEEN ANDERHALF MILJARD IN HET WATER!
AANVAARD DELTA 2015 VOOR BEHOUD VAN ONZE DIJK!**

Ton Becker Fons Elders Annie de Hollander Wim Schoenmaker